

เทศน์เช้า วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราชาวพุทธ เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศาสนาพุทธนี้สำคัญมากนะ เพราะศาสนาพุทธแก้ทุกข์ได้ แล้วแก้ทุกข์ได้จริงๆ ลัทธิศาสนาอื่นๆ มันอ่อนวอนขอเอา มันเหมือนกับเราไปหาเจ้าเข้าทรง เวลาเขาพ่นน้ำมนต์พ่นอะไร เราก็สบายใจไปพักหนึ่ง มันเป็นอุปาทานนะ แต่ศาสนาพุทธนะ มันเป็นศาสนาแห่งปัญญา แต่ปัญญาเกิดกับเรา ปัญญาจะแก้กิเลส ถ้าธรรมะเวลาฟังธรรม มันกระเทือนถึงหัวใจนะ

คนต้องทุกข์ เวลาทุกข์แล้วทุกข์มันดับไป ทุกข์มันปลดเปลื้องไป จะเห็นคุณค่ามาก ถ้าเราไม่เห็นคุณค่านะ เราจะแสวงหาทำไม ถ้าไม่มีธรรมะนะ ศาสนาพุทธเป็นธรรมะ.. ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์.. ถ้าไม่มีศาสนาพุทธนะ ความร่มเย็นในสังคมจะไม่ใช่อย่างนี้หรอก ความร่มเย็นในสังคมนะ ขนาดที่ว่านี้ศาสนา คอยบาลานซ์ คอยจูนเจืออยู่นะ ถ้าไม่มีศาสนา ค้าจูนโลกโลกจะอยู่กันได้อย่างไร เวลาเราทุกข์เรายาก เราจะหาทางออกกันอย่างไร

ทางออก.. ถ้าหัวใจเรายังมีเครื่องอาศัยอยู่บ้าง เราจะทุกข์กาย ใจเรื่องทุกข์กายมันหลบกันไม่ได้ ฝนตกแดดออกเป็นเรื่องธรรมดา เราขึ้นตากแดดตากฝนมันก็ต้องร้อนต้องหนาวเป็นธรรมดา คนเกิดมามีร่างกาย มันต้องอาศัยปัจจัยเครื่องอาศัย มันก็มีขาดแคลน มันก็มีอึดมีหน้าสำราญมันเป็นธรรมดา แต่หัวใจถ้าไม่ทุกข์กับมันนะ หัวใจพอมีหลักเกณฑ์ เรื่องนั้นเป็นเรื่องที่เราพออาศัยได้ แต่ถ้าหัวใจมันทุกข์ร้อนนะ ของใช้สอยมันเหลือเฟือขนาดไหน แต่หัวใจมันก็เร่าร้อน หัวใจมันทุกข์มาก ถ้าสิ่งใดปรนเปรอขนาดไหนมันก็แก้ทุกข์ไม่ได้ ธรรมะต่างหากที่จะแก้ทุกข์ได้

เราศึกษาธรรม เป็นคฤหัสถ์ ธรรมะของฆราวาส ฆราวาสธรรม มันก็เสียดละ การเสียดละ การจูนเจือต่อกัน เป็นธรรมของฆราวาส

ธรรมของนักบวช เป็นธรรมของผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร ภิกษุเราเวลาบวชขึ้นมา อุปัชฌาย์ อาจารย์จะให้มาเลยนะ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ.. รุกขมุล เสนาสนัง ให้อยู่รุกขมุล เพราะรุกขมุลเราไปเผชิญกับสัจจะความจริง เวลาประพฤติปฏิบัติ เราเจอความจริง ดูพระเราบวชขึ้นมาสิ เวลาเรามาจากเมืองนะ “เดี๋ยวนี้วิทยาศาสตร์เจริญแล้ว เราไม่ต้องไปทุกข์ยากอย่างนั้น เราอยู่สบายก็ได้ เพราะเรามา” นี่คิดพอกหางหมูไง กิเลสมันอยู่กับใจเรานะ ถ้าเราไปยอมจำนนกับมันนะ มันทำอะไรไม่ได้หรอก

เวลาพระเราบวชขึ้นมาแล้วถึงต้องขอนิสัย มีวัตรปฏิบัติ วัตรปฏิบัตินะ เวลาเราอยู่ในความวิเวกสังัด มันต้องการอะไรนะ นี่กายวิเวก จิตวิเวก แต่การวิเวก วิเวกมาจากไหน วิเวกมาจากว่ากายมันไม่วิเวก จิตมันยังไม่วิเวกใหญ่

เราจุดลงไปนะ เคยไปทางเมืองจันทร์ เวลาพระ ความเป็นอยู่ แม่ชีเข้ามาจู้จ้านมาก เราก็ถามเขา “ทำไมเป็นอย่างนี้ ทำไมปล่อยอย่างนี้” เขาพูดมาแล้วน่าเห็นใจมากนะ เวลาพระไปคูนชินอยู่กับอะไร มันจะยอมจำนนใจ “พวกท่านก็มาแป๊บเดียว พวกท่านมาแล้วพวกท่านก็ไป ผมอยู่นี่นะ แม่ชีเขาดูแลผมอยู่เห็นไหม ไม่มีแม่ชีไม่มีแม่ครัวดูแลผมนี้ ผมจะอยู่อย่างไร” เขาพูดอย่างนั้นนะ แล้วเราสะท้อนใจใหม่

แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะฉันอาหาร ภัตตังค์จะมาก็เจ้าก็เจ้าการ จะมาชู้มนู่นนี่นะ เสด็จวัตร ไม่ได้ ผิดหมดนะ ผิดหมดเลย เห็นไหม เวลาภิกษุณี ศีลของภิกษุณี ๓๐๐ กว่า ปาราชิกของภิกษุณีมี ๑๓ ปาราชิกของพระมีอยู่ ๔ ของสังฆาติเสสเรามีอยู่ ๑๓ สังฆาติเสสของภิกษุณีตั้งเท่าไร นี่ความอ่อนไหว ความอะไร พระพุทธเจ้าสอนไว้แล้ว “ภิกษุณีจำพรรษาด้วยตัวเองไม่ได้ ภิกษุณีต้องจำพรรษาอยู่กับพระ” เพราะในสมัยพุทธกาลนะ ภิกษุณีเวลาบวชเข้ามา ออกธุดงค์ไปนะ มันไปโดนพวกเดียรถีย์ทั้งทำร้ายทั้งทุกอย่างนะ ผู้หญิงออกไปนะ สังคมสมัยโบราณมันเป็นอย่างหนึ่ง

สมัยปัจจุบันนี้เราคิดกันนะ เรามองกันแต่ในโลกเจริญแล้วไง โลกที่มันเจริญแล้ว กฎหมายบังคับแล้ว ถ้าเราไม่คิดถึงคิดว่ากฎหมายบังคับนะไม่ได้ เราออกไปในป่าในเขา มันเห็นความเห็นของคน สิ่งต่างๆ เดี่ยวนี้ ถ้ามันขึ้นมา ธรรมวินัยมันมีอยู่ ถ้าคนมีความละอาย สิ่งนี้เขามีความละอาย แต่คนไม่มีความละอาย

เราบวชเข้ามานี่ “ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศาสนาสามารถแก้ทุกข์ได้ ทำไมพระบวชมาแล้ว ทำไมพระทำตัวเหลวแหลกกันอย่างนั้นนะ” นี่มันอยู่ที่เป้าหมายนะ เป้าหมายถ้าเราบวชแล้ว เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราจะออกจากทุกข์ นี่มันเห็นคุณนะ เห็นคุณเห็นประโยชน์กับธรรมและวินัย วินัยเห็นใหม่ ข้อบังคับ มันเคารพธรรม นี่ใจลงธรรม

“ใจลงธรรม” ประพฤติปฏิบัติมันจะมีโอกาสไปได้

“ใจไม่ลงธรรม” ใจกระด้างใจ

ดูสิ เวลาเราโกรธ เวลากิเลสตัดค้นหาความทะยานอยากมันเกิดขึ้นมา ใจมันแข็งมาก ฆ่าใครก็ได้ ทำลายใครก็ได้ เวลาใจเป็นธรรมขึ้นมานะ มันเมตตา มันสงสารนะ มันเห็นคุณประโยชน์ ใจคนมันพลิกได้เห็นใหม่ เวลามันแข็งกระด้างขึ้นมา มันทำลายเขาได้หมดเลย มันจะทำลายเบียดเบียนใครก็ได้ แต่เวลามันเป็นธรรมขึ้นมา มันเมตตา มันเห็นแล้วมันสลดสังเวช ธรรมสังเวช มันมองเป็นธรรมไปหมด การเกิดและการตาย การเป็นโลกมันเป็นธรรม เป็นธรรมมันก็ย้อนกลับมาที่เรา ถ้าใจนี้ม ใจอ่อน ใจควรแก่การงาน

ใจเราแข็งกระด้าง มาทางโลก ใจเราเป็นโลกหมด ต้องเป็นวิทยาศาสตร์ ต้องเป็นสูตรสำเร็จหมด การเป็นสูตรสำเร็จอย่างนั้นนะ ธรรมะเข้าไม่ได้

เราศึกษาธรรม ศึกษาธรรมด้วยกิเลส เราไปยึดมันเป็นกรอบเลย อาการของใจ ความคิดไม่ใช่ใจ ความคิดเกิดจากใจ พอความคิดเกิดจากใจ ปัญญาคือความคิด พอมันได้สิ่งนั้นมามันก็เป็นกรอบรัดตัวเองไว้ รัดตัวเอง ทำอะไรไม่ได้เลย ศึกษามานะ สุตมยปัญญา ศึกษาามัน สะเทือนใจนะ ความคิดของเราเป็นความคิดอันหนึ่ง

เวลาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านบอกเลยนะ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับไปเป็นธรรมดา” ความคิดเกิดเป็นธรรมดา ต้องไปเป็นธรรมดา เรารู้ว่าไปเป็นจินตนาการนะ เราไม่เห็นจริงของเราหรอก แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วไปเห็นจริงขึ้นมา นี่ธรรมสังเวช จนน้ำตาไหลนะ มันสะเทือนหัวใจ แต่เวลาเราไปศึกษาธรรม ศึกษาโดยโลก มันซึ่งใจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมเหนือโลก มันซึ่งใจ อ่านแล้วมันซึ่งใจ ศึกษาแล้วมันซึ่งใจทั้งนั้นนะ มันซึ่งใจเห็นใหม่

“อุปกิเลส” กิเลสหยาบๆ ของเรา เวลามันสงบเข้ามาเป็นอุปกิเลส ความว่าง โอภาสต่างๆ การปล่อยวาง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง สอนให้เป็นความว่าง ความปล่อยวาง.. ปล่อยวางแบบจืดชืดน้ำไม่ได้ ปล่อยวางแบบไม่มีเหตุมีผลนะ เดี่ยวมันตีกลับ มันเป็นตังคปทาน มันปล่อยวางชั่วคราว เหมือนเราเลยนะ พอกิเลสมันรู้ตัวทันนะ พอเราทันมัน แล้วเราศึกษาธรรมขึ้นมา

กิเลสมันกลัวอะไร? มันกลัวกรรม เหมือนไฟกลัวน้ำ น้ำสาดเข้าไปไฟต้องดับ ถ้าน้ำมันมากสาดไปที่ไหนก็ได้ นี่น้ำเราน้อย แล้วเราเขี่ยน้ำเข้ามา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่ของเรา เราไม่มีสระ ไม่มีบ่อน้ำที่จะเอามาดับไฟกิเลสได้ แต่เราเห็นน้ำของคนอื่น เราหยิบฉวยมาใช้ น้ำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็ดับไฟได้ชั่วคราว นี่ตังคปทานมันปล่อยวางชั่วคราว พอมันปล่อยวางชั่วคราว มันเลยตีกลับขึ้นมา

พอน้ำหมดแล้ว คูไฟป่าติ คิดแล้วมันดับไม่ได้เลยนะ มันโหมไหม้ขนาดไหน ไฟป่ามันติดป่านะ ป่าใหญ่ขนาดไหนถ้ายังมีเชื้อไฟอยู่ ไฟมันจะไหม้ไปหมดเลย กิเลสเวลามันตีกลับขึ้นมา เพราะเราศึกษาธรรม อาศัยน้ำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็สงบตัวเอง พอมันตีกลับมานะ มันตีกลับมานะ มันทำให้เราอ่อนนอกอ่อนใจเลย

แล้วสุดท้ายพอกิเลสมันเข้มแข็งขึ้นมา “ไม่มี.. มรรค ผล นิพพาน ไม่มี.. เสียสละไปทำไม .. ทำดีไปทำไม ทำดีไปแล้วไม่เห็นได้อะไรเลย มีแต่เสียสละให้คนอื่น” เวลากิเลสมันตีกลับขึ้นมา สิ่งที่ว่าดีเป็นความดีๆ มันเหยียบย่ำทำลายไปหมดเลย เพราะอะไร เพราะปัญญามันไม่ใช่ปัญญาของเรา มันไม่ใช่สมุจเฉตปทาน มันสมุจเฉตปทาน มันสมุจเฉตปทานมาจากไหน?

ความคิด สุตมยปัญญา มาจិនตมยปัญญา แล้วภาวนามยปัญญามันเกิดอย่างไร พอมันเกิดอย่างไร จะศึกษา.. มันเห็นคุณค่า คนที่เป็นครูบาอาจารย์ของเรา ท่านต้องผ่านการเห็น กิเลสว่ามันจะเป็นไปได้แน่ มันอยู่กับใจเรา กิเลสมันมีกับทุกๆ คน ไม่ต้องไปดูใจใครเลย ดูในหัวใจของเรานี่แหละ กิเลสมีทุกคน ถ้ามีการเกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมา มีกิเลสหมด เพราะอวิชชาพาเกิด จะมั่งมีศรีสุข จะทุกข์จนเข็ญใจขนาดไหน กิเลสทั้งนั้น! มันมีกิเลสในหัวใจทั้งนั้น ถ้ามีกิเลสในหัวใจ

ทั้งนั้น กิเลสเป็นเรา พอกิเลสเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา ศึกษาโดยเรา นี่มันเป็นมุมมอง เป็นทิวทัศน์ ฐานะของเรา มันไม่เป็นความจริงหรอก มันต้องทำความสงบของใจเข้ามาก่อน

ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาเทศน์ ครูบาอาจารย์ของเรา พระป่าเวลาเทศน์ เทศน์เรื่องความสงบเลย ไม่ต้องพูดเรื่องศีล ศีลนี่เป็นความปกติของใจ พวกเรามีปกติอยู่แล้ว พวกเราเป็นชาวพุทธ ศีล ๕ ต้องมีโดยพื้นฐาน แต่นี่มันเป็นพิธีกรรมเฉยๆ มันขอเฉยๆ แต่ศีลเป็นอย่างไรไม่รู้ ไม่เข้าใจมันเลย แต่ถ้าเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมา ศีล ๒๒๗ ต้องมีโดยธรรมชาตินะ พอมีโดยธรรมชาติ ศีลมันเป็นเรื่องปกติของใจ พอเรื่องปกติของใจ แล้วใจมันสงบมันไม่สงบเพราะอะไร เพราะกิเลสมันยุแห่ กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันยุแห่

ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้ามีความสงบของใจเข้ามา มันจะมีความแปลกประหลาดมาก เห็นความแปลกประหลาด มือสกปรกหยิบสิ่งใด ของสิ่งนั้นสกปรกหมด มือสะอาดหยิบต้องสิ่งใด สิ่งนั้นเป็นความสะอาดหมด ใจที่มันเป็นสมาธิขึ้นมา ใจมันยังไม่สะอาด ใจมันยังไม่เป็นธรรม หยิบสิ่งใดก็สกปรกไปหมด ใจของเรามีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันเป็นมุมมอง เป็นทิวทัศน์ฐานะของเราไปหมด

“กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน” ทิวทัศน์ฐานะของคนไม่เหมือนกัน ความเห็นของคนไม่เหมือนกัน มุมมองของคนไม่เหมือนกัน นี่ศรัทธาความเชื่อ ความเชื่อแก่กิเลสไม่ได้ ศรัทธาเป็นทรัพย์นะ เวลาพูดฆราวาสธรรม “ศรัทธา” ถ้าไม่มีศรัทธา โยมไม่มานั่งกันอยู่นี่หรอก เพราะมีศรัทธา ดูศรัทธามาฟังเทศน์ฟังธรรม แล้วออกเห็นภัยในวัฏสงสาร ทุกคนทำหน้าที่การงาน ทุกคนต้องการตลาด ทุกคนต้องการหมุนเวียนออกไป

เวลาเราประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้าเราเป็นฆราวาส เวลาของเรามันมีน้อย บวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมาทางกว้างขวาง ไม่ใช่ทางคับแคบแบบฆราวาส ฆราวาสเขาต้องทำหน้าที่การงานของเขา เขาต้องมีหน้าที่รับผิดชอบของเขา เขาต้องปฏิบัติของเขาเหมือนปฏิบัติชั่วคราว แต่ผู้เห็นภัยในวัฏสงสารนะ บวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมาที่นี่ทางกว้างขวาง เพราะอะไร เพราะมันมีโอกาสดูตลอด ๒๔ ชั่วโมง นี่มีโอกาสดูตลอดแล้ว เราจะบริหารเวลาของเราอย่างไร เราจะบริหารเวลา เราจะปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมง ถ้าใจมันลงธรรม นี่ศรัทธาความเชื่อแก่กิเลสไม่ได้ ไม่มีศรัทธา ไม่มีความเชื่อ มันไม่เสียหูลงฟังธรรม

ฟังธรรม เวลาหลวงปู่่มั่นลงมากรุงเทพฯ สมเด็จพระ ท่านถาม “เราอยู่กับกองตำรา เรายังมีความสงสัยตลอดเวลาเลย แล้วท่านอยู่ในป่าในเขา เวลามีปัญหาขึ้นมาท่านจะไปแก้กับใคร”

“โอ้.. ข้าพเจ้าฟังเทศน์อยู่ตลอดเวลา”

ถ้าใครฟังเทศน์ตลอดเวลา ใครเคยภาวนานะ จิตมันสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาธรรมมันเกิด ปัญญามันเกิดไง เช่น เรามีมุมมอง มีความเห็นอย่างไรที่เป็นความคิดที่ผิด เวลาจิตมันสงบเข้ามา ธรรมมันจะเกิด คือปัญญามันจะตอบกัน ตอบในหัวใจ

คูสิ เจ้าชายสิทธัตถะเวลาอยู่ในราชวัง เจ้าชายสิทธัตถะนอนหลับไปก่อน เวลาตื่นขึ้นมา พวกเพื่อนรำนอนหลับนะ เห็นนางพื่อนรำเหมือนกับชากศพ นี้ทางวิชาการเชื่อไม่ได้ เพราะอะไร เพราะเขาไม่รู้ถึงใจของคนใจ ใจของผู้ที่ปฏิบัติ เวลาธรรมเกิด เวลาจิตมันสงบขึ้นมา จิตสงบขึ้นมา มันมองไป คูสิ เรามองไปเห็นอสุภะ เห็นร่างกาย ร่างกายของเรามองไปเหมือนกับชากศพ เป็นอสุภะ ถ้าใจมันไม่เป็น มันจะไม่เป็นหรือ

นี่ธรรมเกิด หลวงปู่่มั่นท่านบอก “ข้าพเจ้าฟังธรรมอยู่ตลอดเวลา” พอจิตสงบขึ้นมา ธรรมมันจะเกิด ธรรมอย่างนี้เกิด ธรรมเกิดแล้วอยากเกิดอีกก็เป็นกิเลสนะ ธรรมเกิดไม่ใช่อริยสัจ

ขนาดเราไปอ่านธรรม ไปศึกษามานี้เราอ่าน “เราอยู่กับกองตำราเลย ทำไมเรายังสงสัยอยู่เลย” แต่ขณะที่ปฏิบัติไม่ใช่กองตำรานะ มันหลุดออกมาจากใจ สิ่งที่มันหลุดออกมาจากใจมันเป็นอำนาจวาสนาของคน ถ้าเป็นอำนาจวาสนาของคน มันมีอำนาจวาสนาได้สร้างบุญญาธิการมา

ดูประวัติหลวงปู่่มั่นสิ ตั้งแต่ท่านได้นิมิตว่าท่านควมม้าขาวข้ามขอบชาติไป แล้วไปถึงคู่พระไตรปิฎก ยังไม่ได้เปิดคู่พระไตรปิฎก ถ้าได้เปิดคู่พระไตรปิฎกนะ ปัญญาจะกว้างขวางมากกว่านี้อีก นี่ควมม้าไปถึงคู่พระไตรปิฎกนะ นี่คนที่มิบุญญาธิการขนาดนั้น

เวลาจิตมันสงบเข้ามา ที่ธรรมเกิด ๆ มันจะพรุ่งพรูออกมาจากใจ ถ้าพรุ่งพรูออกมาจากใจ เราเชื่อนะ เราเชื่อสิ่งนี้ละ จิตสงบมันถึงเกิด แล้วถ้าจิตมันไม่สงบ มันไม่เกิด เรายิ่งทุกข์ใหญ่เลย ถ้าจิตเราสงบนะ แล้วธรรมมันเกิดใช่ไหม เรายิ่งดีใจขึ้นไปว่า “โอ้.. ธรรมเกิด สภาวะธรรม เราบรรลุธรรม” เวลาจิตมันเสื่อมละ จิตมันเสื่อมมันไม่มีอีกแล้ว ทุกข์อีกแล้ว นี่ธรรมเกิด ไม่ใช่ อริยสัจ เพราะเราควบคุม เราบริหารจัดการไม่ได้ มันเป็นโดยอำนาจวาสนา

แต่เวลาจิตสงบเข้ามา เราน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม สติปัญญาที่นี้ วิปัสสนาเกิดที่นี้ เกิดจากจิตที่สงบแล้วเห็นจากใจ จิตสงบแล้วจิตเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม ไม่ใช่เห็นจากความคิด ไม่ใช่เห็นจากจินตนาการ ไม่ใช่เห็นจากสัญชาตญาณ ไม่เห็นจากการศึกษา ไม่เห็นจากตา ตาเนื้อเห็นไม่ได้ ตาเนื้อเห็นขึ้นไป มันยิ่งเห็นยิ่งเกิดกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เพราะตาเนื้อใจ

สักกายทิฎฐิ ความเห็นผิดในกายของเรา เพราะเรามีกายของเรา เราถึงได้เห็นเพศตรงข้าม เพศตรงข้ามเป็นข้าศึกต่อกัน เป็นข้าศึกกับคุณธรรม

กามคุณ ๕ กามเป็นคุณของโลกเขา แต่มันเป็นโทษของพรหมจรรย์ กามคุณ ๕ ถ้าไม่มี กามคุณ ๕ กามเป็นคุณ คุณคือตระกูล คือสังคมที่จะสืบต่อกันไป แต่เป็นโทษของพรหมจรรย์ พรหมจรรย์ เห็นใหม่ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา จิตมันเป็นพรหมจรรย์ จิตมันเป็นหนึ่ง พรหมจรรย์ เพื่อพรหมจรรย์ มันจะเห็นอสุภะ อสุภะมันจะเกิดขึ้นมาจากหัวใจ นี่เป็นอริยสัจ สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมา มันเป็นมรรคญาณมันเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมา นี่ภาวนามยปัญญาเป็นอย่างนี้ ศาสนาพุทธเป็น ศาสนาแห่งปัญญา แต่สิ่งที่จะเป็นปัญญาอย่างนี้ สิ่งที่มีการกระทำอย่างนี้ มันทำขึ้นมาได้ มันก็ต้องอาศัยพื้นฐานขึ้นมาละ “ทาน ศีล ภาวนา”

ทีนี้เราเห็นถึงข้อวัตรปฏิบัติใจ ข้อวัตรปฏิบัตินี้สำคัญมาก เพราะมันดัดแปลงใจ เหมือน ถนนหนทาง รถเราไปตามถนนหนทาง ใจของเรามันเป็นไปตามกิเลส มันชนคะณะ มันชน ปัญหา มันชนความคิด มันชนสิ่งที่มันพอใจ มันเผชิญกับสิ่งต่างๆ มันไม่ชำรุดเสียหาย จิตใจของเราไม่เคยชำรุดเสียหาย มันจะชนกับปัญหาตลอด แล้วทุกข์ยากมากตลอดเลย เราถึงบังคับมัน บังคับด้วยข้อวัตรปฏิบัติให้มันเข้าไปในร่องในรอย บนถนนหนทางมันเป็นทางหลวง ใครจะมา ปลุกสิ่งใดๆ ไขว่ขวางทางไม่ได้ มันจะเป็นความผิด นี่ก็เหมือนกัน ข้อวัตรปฏิบัติ ให้หัวใจมัน เป็นไปตามธรรม สิ่งที่เป็นไปตามธรรม ให้เข้าไปถึงหัวใจ สิ่งต่างๆ มันถึงทะนุถนอม ทะนุถนอม เพื่ออะไร มันเป็นข้อวัตรปฏิบัติ มันเป็นปฏิบัติเครื่องดำเนิน ดำเนินในหัวใจนะ

เวลาปฏิบัตินี้นะ เราต้องบังคับเรา สิ่งที่ยังบังคับ บังคับเพื่อให้ใจสงบ ถ้าจิตใจมันดีขึ้นมา เราจะเห็นคุณค่ามาก เราปฏิบัติกันเพื่อมรรค ผล นิพพาน.. โลกเขาไม่กล้าพูดอย่างนี้ละ มรรค ผล นิพพาน เป็นสิ่งที่สุดเอี่ยม มันเป็นไปไม่ได้ ถ้ามันเป็นไปไม่ได้ ทำไมพระอาทิตย์ขึ้น-พระ

อาทิตย์ตกละ นี่ก็เหมือน ในเมื่อมันมีทุกข์ ทุกข์มันต้องดับได้ ในเมื่อมันมีธรรมะ มีโอกาส มี
กระทำ มันต้องเป็นไปได้ ถ้าเราเป็นไปได้ เราต้องมีความตั้งใจ แล้วสิ่งต่างๆ ที่มันจะเกิดขึ้นมา
อุปสรรคขัดขวางนี้มันเยอะไปหมด ที่นี้อุปสรรคขัดขวางแต่เรื่องความเป็นอยู่นะ ความเป็นอยู่
ในสังคมของสงฆ์ ในสังคมของโลก

แต่เวลาจิตมันขึ้นมา จิตกับธรรม “โอปนยิโก.. เรียกเรื่องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม”
เรียกเรื่องใคร? ก็เรียกเรื่องใจ ถ้าใจสงบ นี่ความสงบ สิ่งต่างๆ เป็นสมาธิธรรม ปัญญาธรรม วิมุติ
ธรรม สิ่งที่เกิดขึ้นมา “เรียกเรื่องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม” เพราะมันเป็นสันทิฎฐิโกใจ เรามัน
สัมผัส มันรู้สึก เรียกเรื่อง เรานะเห็น มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง เห็นชัดๆ! ใจเห็นชัด! ใจรู้ชัดๆ! ใจประสบ
ชัดๆ ขึ้นมา

“เรียกเรื่องสัตว์ทั้งหลายมาดูธรรม” ก็เรียกเรื่องไอ้กิเลสค้นหาในหัวใจเรานะ เรียกเรื่องไอ้
ความลังเลสงสัยนะ เรียกเรื่องไอ้จิตใจที่เราให้มันสัมผัสธรรม มันจะขึ้นใจ แล้วไม่ต้องมีใครบอก
นะ ของอย่างนี้มันสัมผัสมากับเรา

เวลาเราอยู่กับครูบาอาจารย์ เราก็ไปเล่าให้ท่านฟัง ท่านบอก “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” ครูบา
อาจารย์ท่านเป็นคนชี้แนะ ในการประพฤติปฏิบัติของเรา มันเป็นการกระทำของเรา เราจะสัมผัส
เราจะรู้ของเรา ถ้าเป็นจริง สิ่งเป็นจริง อริยสังขามีหนึ่งเดียว

ผู้ที่ประพฤติปฏิบัตินะ จะมีวิธีการไหนก็แล้วแต่ ถึงที่สุดแล้วพูดเหมือนกันหมดเลย แต่
วิธีการไม่มีใครเหมือนกันเลย ถ้าวิธีการเหมือนกัน เหตุเหมือนกัน เหมือนเราไปยืมเงินเขามาใช้
จะเป็นของเราเองไม่ได้ เราต้องเป็นของเรา ถ้าเป็นของเรา เราเป็นคนทำเอง รู้เอง เห็นเอง ทำไม
เราจะพูดไม่ได้ ทำไมเราจะบอกไม่ได้ แล้วถ้าพูดได้บอกได้ นั่นนะความจริง แล้วลงเหมือนกัน
มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เหมือนกันทั้งหมด

แต่เหตุการณ์กระทำมันอยู่ที่อำนาจวาสนา การสร้างมาไม่เหมือนกัน ธรรมเนียมของคนไม่
เหมือนกัน ทุกข์ของคนหาย-ละเอียดต่างๆ กัน บางคนของเล็กน้อยแบกไว้ทุกข์มาก บางคน
เขาว่างได้นะ ของอย่างนี้ไม่ทุกข์เลย ทุกข์นะหาย-ละเอียดต่างกัน ทัศนียานะ กิเลสค้นหาความ
ทะยานอยากหาย-ละเอียดต่างๆ กัน การกระทำถึงไม่เหมือนกัน การกินอาหารของแต่ละบุคคล

กินมาก กินน้อย อิ่มเหมือนกัน แต่การกินไม่เท่ากัน กินมาก กินน้อย กินจุ ไม่เหมือนกัน การกระทำถึงให้เป็นปัจจุบันของเรา

เราประพฤติปฏิบัติเพื่อเรานะ เพื่อเรา เป็นของเรา จะเป็นสมบัติของเรา เอวัง